

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

מפי ספרים וסופרים

לחשב על הדברים הנצרכים

"מה עשית?! מה הרווחת? כעת עליך לפרנס אותי ואת ארבעת ילדי והשאר את אותי עגונה!..." עברו שבעה חודשים והעשיר הבין כי עליו לפעול... הוא פנה לחברת אבטחה מיוחדת, שחברה זו ענפיה היתה בכל העולם, והתפרסם תמונתו ביניהם, לחפש אותו ולהביא אותו תיכף ומיד לחותן.

לאחר שבמשך חודשיים נוספים לא נמצא החתן האובד החליט העשיר לשים קץ לחיפוש והכריז שהמסגיר את החתן לידיו יקבל סכום גדול של מיליון דולר. הפרסום החל לרוץ בכל העולם.

יום אחד המחסנאי באחד המקומות שבאותה מדינה ירד למחסן בכדי לחפש דבר מה, להפתעתו הוא מבחין באיש הרכון על ספריו ושקוע בלימודו. האיש נראה מוכר... הוא מנסה לחשוב, והתחיל לקמט את מצחו, עד שלאחר כמה רגעים גילה שלא פחות ולא יותר הוא חתן האובד, ומבין שזה המבוקש. הוא לא חושב פעמיים ונעל את המחסן ורץ להתקשר למציע הפרס. הוא מבקש שייגיע עם תיק בשטרות שאינם מסומנים... והלה מביטח לקיים את דבריו במידה ויתברר כי אכן נמצא החתן הנוטש...

המסירה מתבצעת והחתן מובא לפני רב העיר. "כבוד הרב הנה החתן שהשאיר את ביתי עגונה כבר למעלה משנה" פתח העשיר. לפליאת הרב השיב החתן: "כבוד הרב! הייתכן?! יש בידי מסמך התום מחמי על הסכם השכר והוא מתכחש לזו! ואם יטען שאין לו בכדי לפרנסני, זה עתה שילם הוא סכום עתק שיכל בו לפרנס גם את נכדי..." אם באמת אין לו כסף כיצד שכר אנשים ושילם כל כך הרבה כסף?! העשיר החוויר וברח כלעומת שבא...

זהו המשל והנמשל ברור מאליו מתרץ המגיד מדובנא: התורה מצווה: "לא-יבא עמוני ומואבי, בקהל ה'. גם דור עשירי, לא-יבא להם בקהל ה' עד-עולם". והתורה אכן מבארת מדוע עונש כה חמור: "על-דבר אשר לא-קדמו אתכם, בלחם ובמים, בדרך, בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את-לחמך, בלעם בן-בעור, מפתור ארם נהרים לקלקל". ואם תאמר והלא זו הוצאה שכללית שלא התאפשרה להם?! מבטלת התורה את הטענה הזו ומדגישה: "ואשר שכר עליך את-בלעם בן-בעור, מפתור ארם נהרים לקלקל". אם באמת אין להם כסף כיצד שכרו את בלעם ושילמו לו כל כך הרבה כסף!...

"ובלק בן ציפור מלך למואב..."

התורה מצווה (דברים כג, ד-ה): "לא-יבא עמוני ומואבי, בקהל ה'. גם דור עשירי, לא-יבא להם בקהל ה' עד-עולם..."

התורה מבארת מדוע עונש כה חמור (דברים כג, ו'): "על-דבר אשר לא-קדמו אתכם, בלחם ובמים, בדרך, בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את-בלעם בן-בעור, מפתור ארם נהרים לקלקל".

מקשה המגיד מדובנא: לכאורה מה בסך הכול עשו עמון ומואב? "על-דבר אשר לא-קדמו אתכם, בלחם ובמים, בדרך, בצאתכם ממצרים". ברור לכל בר דעת שמבחינה כלכלית אין אפשר למדינה להעמיס על עצמה עול קשה שכזה. וגם אם נרצה להגיד שמדובר בסך הכול בלחם ומים ולא מעבר, הרי זו הוצאה אדירה?! להאכיל כזה כמות של אנשים חוץ מנשים, זקנים וטף זו הוצאה שיוכלה להוציא מאיזון כל מדינה מתוקנת?! לכאורה על מה הטענה?! ולמה התורה אומרת שמגיע להם עונש כל כך חמור?!

מבאר המגיד מדובנא כדרכו בדרך של משל ונמשל: עשיר אחד חיפש לביתו בחור ישיבה אך לא אחד מהרגילים אלא שיהיה 'עילוי' - הנבחר שבתלמידים. כחלק מהתנאים סוכם, שאב הכלה יעביר סכום גדול של כמה עשרות אלפים של כסף על מנת שהחתן יוכל להתמסר ללימודי הרבנות והדיניות ולהיות לדיין ומורה הוראה בישראל. זאת בנוסף לדירה גדולה ומפוארת במרכז של עיר שגם יוקנה במיוחד לו. חתן כזה הוא משאת חיו, והוא הסכים.

במשך חמש שנים כילכל את חתנו, ביתו וארבעת ילדיהם בשמחה. והנה חודש אחד שם לב החתן שהחתן שלו הפסיק פה לשלם, ופה הפסיק לשלוח כסף, ולאחר בירור קצר ומקיף גילה שהוא הפסיק לכלכל אותו. לפליאתו השיב העשיר: "אין באפשרותי לממן אתכם יותר המשבר הכלכלי הפתיע גם אותי... בפרט שמדובר על עוד שמונה שנים, ועליך להפסיק את לימודך ולצאת לעבוד!". כל טענותיו של החתן על ההסכם החתום בניהם לא הועילו... לא חתן כזה יוותר בקלות על רצונו להעפיל לפסגת ההוראה בישראל, הוא ארז בתיקו בגדים וספרים ונעלם.

כשראתה ביתו שבעלה איננו מגיע ואף לא יוצר קשר פנתה לאביה בכעס:

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

לא יוכל לשלוט שום רע בכלל ישראל

אפס קצוה תראה וכולו לא תראה וגו' (כג, יג). אולי הענין על פי דברי הזוה"ק (ח"ב מד): בשעתא דדינא תליא בעלמא לא יתפרש בר נש בלחודווי דבכל זמנא רחמי דקודשא בריך הוא על עמא כולהו כחד, דהנה אם אחד פורש את עצמו מהכלל, היינו שאינו מבטל ומחבר עצמו להכלל, שאיננו יאות לו לבטל א"ע נגד חבירו, גורם על עצמו דינים רח"ל, כי אפילו מתפלל ועוסק בתורה הרי נאמר עליו תפילת יחיד נבדקת (עי' זוה"ק ח"א רלד), ואיך ובמה יתגאה האדם בשר ודם שיוכל לפצות פיו נגד מלך רם ונשא, כי הוא בעצמו בוודאי יודע מצבו וחטאיו, ומה יאמרו המלאכים שהם ממונים על תפילות ישראל להעלותם לפני ה' ולעשותם עטרה (עי' ב"ר צא, ד), והם מבחינים ומריחים לכל תפילה ולכל מצוה אם נמצא בה מחשבת פיגול, ותפילה כזו לא תעלה לריח ניחוח לה', אך אם כולל א"ע בהכלל ישראל לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך קודם כל תפילה (עי' שער הכוונות דרושי ברכת השחר), וכל כל אחד ואחד עושה זאת, ממילא נעשה מהכלל ישראל אחד, ואז הם נתעלים למקום גבוה שהוא בבחי' אחד, ושם אין שום אחיזה ותפיסה.

וזוהו שאמר בלק לבלעם אפס קצוה תראה וכולו לא תראה וכו', כלומר כשתרצה לקללם אפס קצוה תראה, לכל פרט ופרט, אבל יוכלו לא תראה, אם הם כולם כאחד אז לא תראה, לא תוכל לשלוט בהם, כי הכלל ישראל כולם צדיקים. וזהו ענין מה שכתב הבעל הטורים וכולו לא תראה ואידך וכולו מחמדים (שיר השירים ה, טז) כלומר הכלל ישראל הם נחמדים ומתוקים. (עקידת יצחק)

למה לא יכול בלעם לעשות רע לעם ישראל

וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור וגו' לאמור הנה עם יצא ממצרים (כ"ב, ה). יצא דהיינו מעצמו (עי' רש"י כ"ג, כ"ב). היינו שקטרט עליהם לומר כי מדמים בנפשותם שיצאו מעצמם, בבחי' כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה (דברים ח', י"ז), שזה הוא מחשבת גאווה, והמתגאה מורד הוא במלכות שמים (איגרת הרמב"ן). ואמר הקב"ה אין אני יכולין לדור בעולם (סוטה ב.), ממילא יכול נוכל להם. (אמרי מנחם)

שאדם יודע שפלות עצמו, ונעשה יותר בהכנעה לפני הקב"ה, אז

זה הביב לפני הקב"ה

ויגר מואב מפני העם מאוד כי רב הוא.

ונ"ל הענין, שעיקר עבודת ישראל היא שידע האדם תמיד שפלת עצמו, שידע חסרונות עצמו ושברות לבו שקוצר תמיד בעבודת ה', ואז אשכון את דכא, דהיינו שהקב"ה משרה עליו שכינתו וגדולתו, וכמה מקומות שאתה מוצא ענותנותו שם אתה מוצא גדולתו, וכמה מקומות שנתגדל יותר ונתקרב להקדושה נעשים נכנעים יותר, וכמו שאמרו ז"ל (חולין פ"ט) כי אתם המעט בשביל שאתם ממעטים עצמכם, אברהם אמר ואנכי עפר ואפר כו' וזהו רק באבותיך חשק ה' ע"ד אכין ורקין מיעוטיין בעבור הכנעתו חשק ה' בכס, כי מה שנתקרב האדם ונתקדש יותר חושב בלבו שנתרחק יותר מהקדושה, וכמו שכתב הרה"ק מברדיטשוב על אמרו ז"ל קדושים תהיו קדושתו למעלה

מקדושתכם, רצ"ל שאתם מתקדשים עצמכם תדעו יותר שקדושתו עוד למעלה מכם, והכנעה זו חביב לפני השי"ת שזוכה להיות צדיק מושל ביראת אלוקים.

כמו שאוהב את חברו כך הוא אוהב להמקום ב"ה
ותרועת מלך בו. מהיכן באים לאהבה וריעות חברים ע"י שהמלך מלכו של עולם שרוי בו וגם בחברו בבחי' ויפח באפיו נשמת חיים, וכאשר אוהב את חברו אוהב להמקום ב"ה, ולהיפך ח"ו כאשר שונא לחברו, ומהיכן באים לאהבת חברים ע"י שרואים מעלת חברו, ואף ברואה בחבור חסרון, יחשבו בעצמו שגם הוא איננו מושלם בכל המעלות וגם בו יש חסרונות הרבה, ומי שרואה מעלות חברו נקרא עין טובה, ולהיפך ברואה חסרונות חברו נקרא עין רעה, וכשרואים טוב על ישראל זוכים לראות פני השכינה, (בר בי רב).
(מאורן של ישראל)

ווארט

זה השולחן אשר לפני ה'

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל (כ"ד, ו').

ידוע דיעקב הוא מדריגה קטנה נגד ישראל לכן המון עם הקטנים במדרגה מכונים בשם יעקב, והצדיק המאיר וזורח בתוכם ומעורר לבם לעבודתו ית"ש מכונה בשם ישראל, ואמר הכתוב 'מה טובו' לשון נקוי כמ"ש (שמות ל', ז) בהטיבו את הנרות, 'אהליך' לשון הארה וזריחה, כמ"ש (איוב כ"ה) ולא יאהיל וכמ"ש (שם כ"ט) בהלו נרו, כלומר במה באיזה אופן תהיה הנקוי וההארה והזריחה שלך יעקב, 'משכנותיך' ישראל, כשתשכון במנוחה את הצדיק המכונה בשם ישראל, שלא יבלבלו אותו בעת שישב על השולחן, ואז ינקה אותך ויאיר ויזרח בך לעורר את לבך לעבודתו ית"ש.
(דברי יחזקאל)

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק

בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל

נלב"ע ו' סיון תשע"ד

לכוונתו של אותו הרשע ימ"ש היה בזה לומר, שחוץ מה שיש להם דתם בענין קיום התורה והמצוות, עוד דת אחת יש להם שיהי' שונות בכל דרכיהם מן כל האומות, כמו (ויקרא כ, כג) לא תלכו בחקת הגוי, וכמו (שם יח, ג) בחקותיהם לא תלכו וזאת היא להם לעיקר שיהי' מובדל מן כל האומות והוא עיקר דתם שלא ידמו לשום אחד מכל האומות עכ"ד. וזהו ג"כ כוונת הכתוב כאן, הן עם לבדד ישכן ובגויים לא יתחשב, היינו שישראל קדושים הם עם כזה אשר עיקר דתם הוא שלא יתחשבו ויתדמו לשום אומה ולשון מכל הגוים רק שיהי' נבדל ומופרש בכל דרכיהם ובכל עסקיהם מן כל האומות רק שהוא עם מיוחד בפני עצמם והם עיקר דתם כנ"ל.
(צבי לצדיק)

ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי לו יש הרב בידי כי עתה הרגתיך.
ויש להבין מדוע לא נתפעל ולא נתרשש מפלא זה שדברה האתון. והשיב לה קשות ולא שם אל לבו להבין כי לא דבר רק הוא אלא מן השמים עכבוהו שלא ילך, או להראותו דעת כי חסה ברשותו ית"ש וכמו ששם פה לבלתי מדבר כן יסיר את שפת המדבר.

ונראה עפ"י מה שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שמלחמת עמלק היתה צריכה להיות דוקא קודם מתן תורה, כי באם היתה קליפת עמלק שולטת לא היו מועילות כל הנפלאות של מתן תורה ועל ועל הכל הי' השקר של עמלק מכמה ולמצוא תירוץ על כולם, ע"כ נצרך להחליש את עמלק מקודם כדי שיחיו החושים שבאדם הפשים עכ"ד. והנה בזה"ק שאותיותיו של עמלק כתובות בבלק ובבלעם שתיים האחרונות של בלעם הן הראשונות של עמלק והן מלת עם ומלת עם פירושו מלשון נחלים עולמות והוא לשון קירור וחושך, וזה תי' בעוכריו של בלעם שטחו מראות עיניו ולא שם לבו להבין את אשר לפניו. וזה לימוד גדול לכל איש שבעוד קליפת עמלק שהיא קליפת השקר שולטת עליו אי אפשר להתרגש ולהתפעל מדבר של קדושה בראוי. וידוע בפרקי דרבי אליעזר ששבת הוא היפוך עמלק, ע"כ שבת הוא זמן התעוררות ורגש הנפש לכל איש.

ויגר מואב מפני העם מאוד ויקץ מואב מפני בני (כ"ב, ג). מדוע דייק הכתוב קודם העם ואח"כ בני? וי"ל, דידוע במדרש ובזה"ק דעם הוא ערב רב. וזהו 'ויגר מואב מפני העם מאוד' דהיינו שמחמת העם ערב רב פחד, שראה שכל מקום שישראל שוכנים מתגיירים להם גרים, כמו הערב רב שנתגיירו לישראל, ע"כ פחד שיבואו בני לגבולו, כי אולי יתגיירו מאומנתו ג"כ להם. ושלא תאמר מאי איכפת להו, לזה אמר הכתוב ויקץ מואב מפני בני, שהיה שונא מאוד לישראל.
(קדושת לוי)

וישלח לבלעם ולשרים אשר אתו (כ"ב, מ). בלק הכיר בטבעו של בלעם שהוא רע עין וקמצן והבין שאם ישלח לו לבד לא יתן לשרים, לכן שלח במיוחד לשרים סעודה בשבילם.
(אור החיים)

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו. אפשר לבאר ע"פ דאיתא בזה"ק (אחרי עג.) 'אורייתא וקודשא בריך הוא וישראל כלהו חד', ע"כ. לפי זה הוא כלל גדול, אפילו כשאדם חטא הרבה, אז הוא נקרא ניצוץ ישראל, ויש בו חלק אלוך ממעל, ובודאי יחזור בתשובה על כרחו. כי א"א ליפרד כיון שהם בקרבו. וזה יש לומר שמרמז הפסוק 'לא הביט און ביעקב' במדריגה הפחותה שבישראל ומכל שכן ש'לא ראה עמל בישראל' היינו דאיסתייעא מילתא שיחזור בתשובה, והטעם מפני 'ה' אלוקיו עמו' ממש יחד כאחד, וגם 'תרועת מלך בו' היינו תורה ע"י שנדרשת בע' פנים, הוא ג"כ בו בקרבו ממש, ולכך לא ידח ממנו נדח, והבין.

כרע שכב כארי וגו' (כ"ד, ב) ביותר צריכים חיזוק בעת שמרגישים נפילה, כי בשעת ההארה כל אחד יכול לעמוד, אבל בשעה שמעמידין נגדו מהשמים אז צריך לעמוד, וזה כרע שכב כארי, בשעת השכיבה, והלא זה פשוט מן בשכבך ובקומך (דברים ג, ז) אך זה כלל גדול שאין מעמידין מן השמים נגד האדם כי אם כדי שיכול לעמוד נגדו, ואם היה בידוע שאין כח לעמוד נגד זה לא היו מסתירין ממנו באופן הזה, אך בלא יעשה פשיטא שאין יכול להשיג, כי באם היו יכולין להיות צדיק וכשר בלי יגיעה כל איש היה רוצה להיות, אף הרצען והחייט היו רוצים להיות כשר וצדיק, והבעש"ט ז"ל אמר (תולדות יעקב יוסף, וירא משפטים) 'הוא ינהגנו על מות' (תהילים מ"ח ט"ז) כמו ילד כשרוצין לעשות שיוכל לילך מתרחקין ממנו כל פעם כדי שיילך מעט, וידוע שהוא אחד מהדברים הצריכים חיזוק (ברכות לב): חזק ויאמץ לבך וגו' (תהילים כ"ז י"ד). (ליקוטי הרי"ם, גור. נלקח מכת"י וז"ר שמחה יאר אב"ד פיעטרקוב)

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. ידוע כי עיקר הכנת האדם לתפלה להיות נכנע ושפל בעצמו ויכיר גדלות הבורא ברוך הוא וישים את עצמו כעפר, ואחר התחלת התפלה ישליך הכל מנגד עיניו ויתחזק בשמחת עולם על ראשו, אף שמקודם היה שפל ונפשו כעפר עתה יעלה שמים שיאו (איוב ב, ו). וזהו כאשר יורדין יורדין עד לעפר וכשהן עולין עולין עד לרקיע (מגילה ס"ז ע"א). וזהו שאמר אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח, כז) הנה הואלתי לדבר ואנכי עפר ואפר, ר"ל כאשר התחלתי להתפלל הייתי כמו עפר ואפר, וזהו ירידה צורך עליה, וזה שאמר הלל הגבהתי הוא השפלתי (שמות רבה מח, ח) השפלות הוא הגבהה. וזהו שנתפאר משה רבינו ע"ה במדת הענוה, יען כי הוא היה מובחר האנושי היה יכול להיות עניו מכל אדם, כי איננו יכול לעלות למעלה עד שירד תחלה למטה בירידה צורך העליה. וזה שנאמר (שמות יט, יד) וירד משה מן ההר אל העם, כדי שיהיה יכול לעלות במדריגה יותר גבוה.

הן עם לבדד ישכן ובגויים לא יתחשב. דהנה מובא בספד"ק (יוסף לקח) על הפסוק (אסתר ג, ח) ישנו עם אחד זכו' ודתייהם שונות מכל עם זכו',

מעשי צדיקים

גלותו של ה"אור החיים" הקדוש

אותה העיר . המארח ואורחו ה"אור החיים" התיישבו על יד השולחן והקשיבו בקשב רב לדברי התורה שהשמיע הרב במסיבה קדושה זו, והן י"ד הפירושים הראשונים על הפסוק "אם בחוקותי תלכו", והוסיף הרב ואמר כי הדברים האלה נאמרו במתיבתא דרקייעא בשם רבי חיים בן עטר. רבנו, שכאמור היה בין המסובים, העיר בענוותנותו "חיים בן עטר", והשמיט את התואר "רבי". היהודים שהסבו במסיבה זו אשר באו לשמוע את דברי רבם, הזדעזעו לשמוע הערתו, שכן בימים ההם כבר נודע שמו של רבנו "אור החיים", ולכן הגיבו בצורה נמרצת על התנהגותו של האורח. בגלל כבוד השבת ומדת הכנסת האורחים, הסתפקו באזהרה לאורח להיות זהיר מעתה בכבודו של אותו צדיק בעל "אור החיים" הקדוש. המסובים אף באו בטענות נגד המארח על שהביא לכאן אדם שפגע לא רק בכבודו של המרא דאתרא, אלא אף בכבודו של בעל ה"אור החיים" הקדוש.

בסעודת הצהריים של שבת המשיך הרב ודרש עוד י"ד פירושים על הפסוק הנ"ל, וחזר והוסיף כי אף פירושים אלו נאמרו במתיבתא דרקייעא בשם רבי חיים בן עטר, ושוב הגיב האורח בביטול "חיים בן עטר", והשמיט את התואר "רבי". גם הפעם הסתפקו המסובים באזהרה, ואמרו עוד "אין עונים אלא אם כן מזהירים" ועליו להימנע מלפגוע באותו איש קדוש היושב בעירו ומצודתו פרוסה למרחקים ולמרחבי תפוצות הגולה. כמוכן שגם הפעם העירו למארח כי עליו להיות זהיר יותר ולא להכניס לביתו אנשים כאלה. בסעודת השלישית השלים הרב המרא דאתרא את יתר פירושיו של בעל ה"אור החיים" על הפסוק "אם בחוקותי תלכו", וגם הפעם נהג האורח במנהגו והגיב בביטול תוך השמטת התואר "רבי", אולם הפעם, כיון שהיה הדבר בצאת השבת, הוצא האורח ונכלא בחדר הקהל, כדי להטיל עליו חרם כדינו של המבזה תלמידי חכמים ופוגע בכבודו של קדוש עליון, הוא בעל ה"אור החיים" הקדוש. קהל המסובים המשיכו לאחר מכן וברכו ברכת המזון והתפללו תפילת ערבית.

לפתע נשמע קול סערה אדיר, מפרק הרים ומשבר סלעים, וכל הסביבה חרדה כאילו העולם עומד להיחרב. הרב עשה שאלת חלום והודיעו לו מן השמים, היות ובעל ה"אור החיים" הקדוש נמצא תפוס אצלו ואינו יכול לעשות הבדלה, לכן שר הגהנום הרעיש את העולם, שכן אינו יכול לפתוח שוב את הגהנום! תיכף ומיד פתח הרב את החדר ושחררו את בעל ה"אור החיים" הקדוש מכלאו, התנצל לפניו ופייס אותו וכיבדוהו. מן השמים הודיעו לבעל ה"אור החיים" הקדוש "העלבון שעברת כאן השלים את שנת הגלות" ועתה יכול אתה לחזור לביתך ולהמשיך בהרצת התורה בעל פה ובכתב, ולהאיר לארץ ולדרים עליה.

לכבוד יומא דהילולא החל היום ט"ו תמוז
זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ביתו של הרב הקדוש רבי חיים בן עטר בעל ה"אור החיים" הקדוש זיע"א, היה פתוח לרווחה לכל אדם, על אחת כמה וכמה לבני תורה שנהגו להיכנס לביתו בית ועד לחכמים, ולא זו בלבד אלא שלבו היה פתוח לכל נזקק וקשה לב, והיה מסייע לעניים ככל יכולתו ולמעלה מזה. רבנו היה דואג לצרכיהם של בני ישראל השוקדים ועוסקים בתורה הקדושה, ומדי שבוע היה נוהג ה"אור החיים" לקנות עגל מיוחד לכבוד שבת קודש, והיה נותן לשוחט ירא שמים לשחוט אותו, ולאחר בדיקה והכשרה, היה מחלק את בשרו בין תלמידי החכמים העניים, למען יאכלו וישבעו ויתענגו לכבוד השבת. מסופר, כי פעם אחת פרצה מחלה בבהמות בעיר סאלי בה היה גר ה"אור החיים", וכל הבהמות שנשחטו לכבוד שבת נמצאו טרפות, מלבד אותה עגל ששחטו לצרכי רבנו. אחד העשירים בעיר, והוא גביר ונכבד בעמיו, שהיה רגיל לקנות בכל שבוע בשר משוחב לכבוד שבת קודש, הצטער מאוד שלא יוכל לאכול בשר לכבוד שבת, ופנה לרבנו ובקש ממנו נתח בשר, והיה מוכן לשלם כל מחיר אשר יושת עליו. אך בקשתו נדחתה על ידי רבנו, היות וכל הבשר מוקדש לצרכי תלמידי החכמים הקבועים הבאים לקבל את מנותיהם לכבוד השבת.

תוך שהם מדברים, הגיע אחד העניים הקבועים, וה"אור החיים" הקדוש הגיש לו את מנתו. ראה זאת אותו העשיר, הצטער וכעס מאד, וחשב בלבו: "איך יתכן שבשבילך העשיר הגדול והמכובד, אין אפילו נתח קטן מהבשר, ואילו לאותו יהודי פשוט, עני הלוש בבגדים בלויים, נתן הרב חלק יפה, ומתוך כעס הרים את קולו ואמר דברים שהיו לביזיון העני שהיה תלמיד חכם מופלג.

ה"אור החיים" שתק כי לא רצה להתווכח עם אותו עשיר, שבינתיים עזב את ביתו של רבנו לאחר שבקשתו לא נענתה. בלילה ההוא חלם רבנו שנגזרה עליו גזרת גלות לשנה שלימה, מפני שלא יצא להגנת התלמיד חכם שנעלב על ידי אותו עשיר ולא מיחה בידו.

רבנו קיבל עליו את הדין, ובשבוע לאחר מכן גלה מביתו והחל בשנת הגלות, גלות ממש. לא לך במקום אחד יותר מלילה אחד, וכבר למחרת עם אור הבוקר היה עובר למקום חדש, להמשך הגלות. לעתים קרובות גבר עליו הרעב, אולם הצדיק קיבל עליו את הדין בגלל ששמע ביזוי תלמיד חכם ולא מיחה.

בערב שבת אחת בימי גלותו, הגיע בעל ה"אור החיים" הקדוש ליער סמוך לעיר, וישב לנוח על אבן אחת. תוך שהוא יושב נתחדשו על ידו מ"ב הפירושים על הפסוק "אם בחוקותי תלכו".

הגיעו אל העיר, הסתיר את זהותו כדרכו, נכנס לבית הכנסת כאחד האורחים "ארחי פרחי". אחד מנכבדי המקום הזמין אותו לסעוד על שולחנו. בתום סעודת השבת שנערכה באווירה מרוממת, הזמין אותו המארח להתלוות אליו לשמוע את הדברים הנאמרים במתיבתא דרקייעא מפי הרב המקומי של

בפי ישרים

ללכת בדרכי ישרים לפניך

ע"י אהבת הינם אנהנו משפיעים עלינו השפעות טובות מלעילא

שלא הבין מדוע הוא מוזמן, נטה להאמין כי המארח החליט להשלים עמו והגיע לבית החוגגים. הופעתו בסעודה הרגיזה את בעל השמחה והוא הורה לבר קמצא לצאת לאלתר מהאולם. בר קמצא המופתע, ביקש מהמארח שהואיל והוא כבר הגיע לסעודה שיניח לו להישאר אך בעל הבית סירב. מפני הבושה הִרְבָּה הוסיף בר קמצא והציע לשלם דמי חצי סעודתו וגם להצעה זו סירב בעל הבית. ראה בר קמצא שבעל הבית עקשן והציע לשלם דמי כל הסעודה בתמורה שלא יגורש בבושת פנים מהסעודה. אך אף-על-פי-כן המארח סירב בשלישית ולא היה מוכן בשום פנים ואופן שבר קמצא יישאר בסעודה. בסופו של דבר תפס בעל הסעודה את בר קמצא ולעיני כולם גירש אותו מהסעודה בבושת פנים.

בר קמצא לא השלים עם העלבון, וכעסו גבר לנוכח העובדה שישבו בסעודה חכמי ישראל שלא מגעו את גירושו. הוא החליט לנקום וסיפר לקיסר כי היהודים מורדים בו. כדי להוכיח את דבריו הציע לו לשלוח קורבן ליהודים במטרה שיקריבו אותו, והם, כך הסביר לו, יסרבו להקריבו. הקיסר נתן בידו עגל לקרבן, ובדרך לירושלים הטיל בו בר קמצא מום קטן שלפי התורה

השבוע נכנסנו לחודש השלישי - חודש תמוז. דורשי רשומות רמזו שטמון בתוך תיבת "תמוז" ר"ת של ז'מני ת'שובה מ'משמשין ו'באין. שבעוד פחות ממאה ימים ואנו בעיצומם של ראש השנה עשרת ימי תשובה ויום הקדוש - יום הכיפורים, ומעתה הזאת אנו כבר צריכים לפשפש במעשינו, ולחזור בתשובה על כל מעשים הרעים שנעשו בשוגג או במזיד, ולהתכונן לקראת זמנים הבאים לקראתינו לשלום.

ועוד. חודשי תמוז זאב ידוע לכל כחודשים קשים לעם ישראל, לאחר שבשבועה עשר בתמוז היצרו על ירושלים, ובתשעה והמשיך לעשרה באב, עלה בסערה השמימה, ובית מקדשנו ותפארתינו נהרס ונדש, ועלה באש להבה, מלבד כותל המערבי שנשאר לפליטה עד היום הזה, כמקום שלא זזה שכינה משם לעולם.

מעשה חורבן בית המקדש ידוע לכל (מובא בגמ' גיטין נה:), אבל נביא את זה לחדד דברינו כדלהלן. עשיר אחד בירושלים עשה סעודה גדולה ושלח את משרתו לחזמין את חברו, יהודי בשם קמצא. טעה המשרת והזמין אדם בשם בר קמצא, שנמנה דווקא עם אלה השנואים על בעל הבית. בר קמצא עצמו

פוסל אותו להקריבה אך אינו נראה למראית עין (הגמרא מביאה שתי אפשרויות כאלה, או בניי השפתיים או בדוק העיניים) מתוך ידיעה שהמום ימנע מהכהנים להקריבו. ואכן כך היה - פסילת הקרבן נתנה לקיסר הוכחה מספקת למרד של היהודים, והניעה אותו בסופו של דבר לעלות על ירושלים ולהחריבה.

אירוע נוסף שנלווה לסיפור, מתאר את לבטי המנהיגות היהודית ביחס לקרבן. הם נוטים דווקא כן להקריבו מפני "שלום מלכות" אך רבי זכריה בן אבוקולס, אחד המנהיגים הבולטים, דוחה את ההצעה ומורה שלא להקריב. בנוסף, יש כאלה הדורשים להרוג את בר קמצא, אחרי שהם מבינים כי הוא הטיל את המום, אך שוב מתערב רבי זכריה ומורה שלא להרוג, מחשש שיחשבו בדורות הבאים שכל המטיל מום בקורבן ייהרג.

פרטי הסיפור מביאים להסתעפויות רבות בהפקת הלכה ובהדגשת פרטים שונים בו. מקובל להבליט את המארה העשיר והמעליב שהניע את הבגידה והמסר הוא, לימוד לקח של זהירות מפגיעה בזולת, וכן את החכמים שישבו ושתקו וגרמו למעשהו של בר קמצא כדבריו, והלימוד הוא למחות על פגיעה בזולת וכך נאמר בגמרא (גיטין נז). "תניא אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדולה כחה של בוששה שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו". עוד לימוד לקח הוא מבר קמצא שנעלב ומוכן למכור את עמו בגלל עלבון אישי.

וכמו שידוע הקיסר בתחילה לא רצה להחריב את ביהמ"ק, משום שגם הגוים היה להם פחד ומורא מעם ישראל בכלל, ובפרט ממקום המקדש. ולכן עשה נסיון ובו יראה עם השי"ת רוצה שיחריבו את היכלו, והוא באמת חזה וראה שכל חץ שהוא זרק לכיוון אחר זה נפל לכיוון ירושלים, והוא ראה שמשמים מסייעים בידו שהוא יחריב את ביהמ"ק.

והכל כמו שראינו לעיל, הכל משום שנאת חנם שהיתה בין שני אנשים, שגרמה לשנאת חנם.

והתיקון לזה, כתבו בספרים, שהתיקון לדבר רע שעושים צריך להפכו לטובה, ולמשל במעשה דידן משנאת חנם להפוך כל לאהבת חנם! לאהוב כל יהודי, לעודד כל יהודי, לקרב כל יהודי, לשמוח עם כל יהודי, וכל הדברים שגורמים לאהבת חנם אמיתית בלב שלם.

השבוע פרשת בלק, הרה"צ המשפיע רבי אלימלך בידרמן שליט"א דרש פעם שהנוטריקון של בל"ק זה ואהבת לרעך כמוך, לכאורה זה לא מתאים? והתשובה לכך היא, שזה לא מתאים אז יש את הענין של לאהוב את חבירו כנפשו ממש.

הרה"ק בעל ה"מאור ושמש" כתב בספרו על הכתובים (פרשת ב, ב' - ג') "וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. ויגר מואב מפני העם מאוד כי רב הוא" וקשה, א, למה בלק התפעל מכל מה שעשו ישראל לאמורי, הלא עוג מלך הבשן היה יותר חזק, והיה צריך לומר את כל אשר עשו לעוג מלך הבשן. ועוד קשה, ב, אמר 'כי רב הוא' הלא כל נצחונם לא היה משום שהיו רבים, אלא היו נוצחים שלא כמנהג העולם, ואם התכוון לומר שניצחו בגלל שהיו רבים, היה צריך לומר 'כי רבים הם'?

ומסביר שדרך הצדיקים ע"י שמייחדים בשמות היות הקדושים, הם מעוררין רחמים על כנבת ישראל, והסט"א נכנע לפני הקדושה. אבל לאו כל

אדם יכול לפעול ע"י כונתו בשמות הקדושים, כי לא בכוונה לבד תליא מילתא רק אם עובד את השי"ת באמת ולומד תורה לשמה, איש כזה הגם שלא מכויין בשמות הקדושים, אבל משום שכל מוצא שפתיו הם בקדושה וטהרה ע"י כך הוא מעורר למעלה כל הכ"ב אתוין דאורייתא, ומכיוון שעוסק בתורה לשמה ממילא מתיחדים היהודים ונפעל בזכות זה ניסים ונפלאות לעם ישראל.

אמנם השורש לשה שיתחדו היהודים, הם רק שיש אחדות בעם ישראל 'כמו שמצינו בגמרא דורו של אחאב אע"פ שהיו עובדי ע"ז ירדו למלחמה ונצחו מפני שהי' אחדות ביניהם וכ"ש כשיש אחדות בישראל והן עושקים בתורה לשמה מיוחדין ע"י דיבורם השמות ההיות הקדושים וזוה המה מכניעים את כל נגדם וכל מה שהם אומרים בפיהם הקב"ה ממלא רצונם והנה יניקות הסט"א הוא מהקדושה כנ"ל'

לפיכך בלק שהי' מכשף גדול הביט מתוך עומק חשכת הקליפות אל הקדושה שיניקתו הי' מהקדושה וראה שישראל מעוררין באמירת פיהם השמות היות של רחמים ומכניעים הסט"א לפני הקדושה והבין שזאת הוא מפני שיש ביניהם אחדות כנ"ל והם כולם כאיש אחד בלב אחד לכן ירא לנפשו מפניהם וזה ביאור הכתוב וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי פי' ראה מה שישראל פועלים ע"י אמירתם כי הר"ת של "וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל" לאמורי עולה רל"ב כמספר השמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן ור"ל שראה שע"י אמירתן הן מיוחדין השמות היות והבין מה שבכוחם להמשיך כ"כ ע"י אמירתם הוא מפני שיש אחדות ביניהם וירא לנפשו מפניהם. וזהו ויגר מואב מפני העם ומחמת מה אמר הכתוב כי רב הוא ר"ל הגם שרב הם יכולים להקרא בלשון יחיד הוא שיש אחדות ביניהם וכשיש אחדות ביניהם הם מפילים כל הקמים עליהם על ידי אמירה בלבד. לזאת ירא מואב מפני בני ישראל. ע"כ תורף דיבוריו הקדושים. והשלהת עולה מאלוה. ע"י אחדות שיש בעם ישראל, אנחנו עוזרים לעצמינו, שהתלמידי חכמים והצדיקים שבדור יוכלו להשפיע עלינו שפע כל טוב ברוחניות ובגשמיות, ולהכניע את הסטרא אחרא, על אחת כמה וכמה טובה וכפולה ומכופלת למקום עלינו ששתל לנו צדיקים בכל דור, ושנחנו ע"י עבודתינו באחדות ואהבת רעים, ולהרבות באהבת חנם, אנחנו זוכים להשפיע עלינו רק שפע טוב, ושלא יגיעו

לזכרון עולם בהיכל ה'
לעילוי ולטובת נשמת
הרה"ח החסיד רבי משה אריה בן
הרה"ח החסיד רבי שלמה זלמן
זצ"ל פיגנבוים
נלב"ע ט"ו תמוז תשמ"ט
ת. נ. צ. ב. ה.

שום פגע רע או צער או תקלה ח"ו.
ונביא בקצרה עוד מדברות קדשו של רביה"ק בעל ה"מאור ושמש" שהוא כותב שמפני מה לא שלטה עין הרע של בלעם על עם ישראל, כי בזכות שלא שלטה עין הרע אחד על השני, מדה כנגד מדה לא שלטה עין הרע של בלעם על עם ישראל. ועיי"ש בהרחבה.

שים שלום טובה וברכה, חיים חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו פלנו פאחד באור פניך, כי באור פניך נתת לנו ה' אלקינו תורת חיים ואהבת חסד, וצדקה וברכה ורחמים וחסד ושלום. וטוב יהיה בעיניך לברכנו ולברך את כל עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך.

עלון זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"דרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלון אשרי האישי"

או במספר טלפון ("קהילות"):

073-275-7000, ולקיש קוד 8915

אין ניתן אכילת פנימל, אלא פינכס חזית אגראל אפנצחא
בכ"א אגראל

נודב לע"נ

הרב נפתלי הרץ בן הרב
יוחנן דב הלוי ז"ל
נלב"ע י"ב חשוון

ולע"נ האשה החשובה מרת
רבקה בת הרב משה חיים ע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לעילוי נשמת

מרת רוזא בת ר'
אברהם ע"ה

נלב"ע י"ז תמוז תשע"ז
ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל'
בן הרב אהרן אריה ז"ל
נלב"ע ה' תמוז תשפ"א

ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבח"ח ישראל פיגנבוים הי"ו,

או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ח 540321 ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.